

SPIS TREŚCI

1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA	3
2. ZAKRES OPRACOWANIA.....	3
3. PODSTAWA OPRACOWANIA.....	3
4. CHARAKTERYSTYKA PROJEKTOWANEGO BUDYNKU	3
5. ROZWIĄZANIA PROJEKTOWE.....	3
5.1. Techniczne warunki projektowania.	3
5.2. Właściwości cieplne przegród zewnętrznych	4
5.3. Charakterystyka budynku.....	5
5.4. Parametry sprawności energetycznej instalacji grzewczej	5
5.5. Dane wskazujące, że przyjęte rozwiązania budowlane i instalacyjne spełniają wymagania dotyczące oszczędności energii	5
5.6. Opis przyjętych rozwiązań	6
5.7. Rurociągi.....	6
5.8. Elementy grzejne.....	7
5.9. Armatura	8
5.10. Regulacja instalacji.....	8
5.11. Izolacja termiczna przewodów	9
5.12. Próby szczelności.....	9
5.13. Płukanie	9
6. UWAGI KOŃCOWE	10
7. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY.....	10

RYSUNKI:

Rys. CO- 01. RZUT PIWNICY – INSTALACJA C.O.

Rys. CO- 02. RZUT PARTERU – INSTALACJA C.O.

Rys. CO- 03. RZUT PIĘTRA (KONDYGNACJA POWTARZALNA) – INSTALACJA C.O.

Rys. CO- 04. RZUT III PIĘTRA – INSTALACJA C.O.

Rys. CO- 05. ROZWINIĘCIE INSTALACJI C.O. – PIONY 1-6co

Rys. CO- 06. ROZWINIĘCIE INSTALACJI C.O. – PIONY 7-11co

OPIS TECHNICZNY

1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest projekt wykonawczy **instalacji centralnego ogrzewania** dla budynku mieszkalnego wielorodzinnego nr 4/1 przy ul. Wyzwolenia 69 w Bydgoszczy.

2. ZAKRES OPRACOWANIA

Niniejsze opracowanie obejmuje:

- wewnętrzną instalację centralnego ogrzewania.

3. PODSTAWA OPRACOWANIA

1. Projekt architektoniczny,
2. Wytyczne Inwestora,
3. Wytyczne projektowania,
4. Obowiązujące normy i przepisy.

4. CHARAKTERYSTYKA PROJEKTOWANEGO BUDYNKU

Projektowany obiekt jest to budynek mieszkalny wielorodzinny, składający się z czterech kondygnacji nadziemnych oraz jednej podziemnej. W piwnicy budynku zlokalizowane są pomieszczenia techniczne (węzeł cieplny, pomieszczenie wodomierza), suszarnia, pomieszczenie gospodarcze, komórki lokatorskie oraz wózkownie. Na pozostałych czterech kondygnacjach zaprojektowano 44 mieszkania.

Budynek zasilany będzie z miejskiej sieci ciepłej poprzez dwufunkcyjny węzeł cieplny.

Opracowanie projektu węzła cieplnego oraz przyłącza cieplnego do budynku wg odrębnego opracowania.

5. ROZWIĄZANIA PROJEKTOWE

5.1. Techniczne warunki projektowania.

Strefa klimatyczna	II strefa
Temperatura zewnętrzna	– 18 °C.
System ogrzewania	wodne, pompowe, systemu zamkniętego,
Źródło ciepła	węzeł cieplny
Obliczeniowe temp. wody na obiegu c.o.	80/60 °C

Temperatury wewnętrzne pomieszczeń:

• Suszarnia	T=30°C
• Łazienka	T=24°C
• Kuchnia, przedpokój	T=20°C
• Pokój, sypialnia	T=20°C
• Pomieszczenie gospodarcze	T= 16°C
• Klatka schodowa	T=8°C
• Wózkownie	nieogrzewane
• Komórki lokatorskie w piwnicy	nieogrzewane

Bilans ciepła przedmiotowych pomieszczeń opracowano na podstawie projektu architektonicznego przedmiotowego obiektu:

• Zapotrzebowanie ciepła na potrzeby c.o.	Q= 180,0 kW
• Zapotrzebowanie ciepła na potrzeby c.w.u.:	
- maksymalne godzinowe	Q _{max h} = 86,0 kW
- średnie godzinowe	Q _{śr h} = 32,0 kW

5.2. Właściwości cieplne przegród zewnętrznych

Dla projektowanego budynku współczynniki ciepła U wynoszą:

- Stropodach	U = 0,12 W/m ² K
- Ściana zewnętrzna	U = 0,20 W/m ² K
- Podłoga na gruncie (pom. ogrzewane)	U = 0,30 W/m ² K
- Strop nad piwnicą	U = 0,39 W/m ² K
- Ściany wewnętrzne	U = 0,30 – 2,94 W/m ² K
- Okna	U = 1,10 W/m ² K
- Drzwi zewnętrzne	U = 1,50 W/m ² K

Współczynniki przenikania ciepła obliczono na podstawie normy:

PN-EN ISO 6949:2008 „Komponenty budowlane i elementy budynku. Opór cieplny i współczynnik przenikania ciepła. Metody obliczeń.”

Przegrody, wyposażenie techniczne budynku oraz technika instalacyjna odpowiadają wymaganiom izolacyjności cieplnej określonej zgodnie z **Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. nr 75, poz. 690 z późn. zm.)**.

5.3. Charakterystyka budynku

Powierzchnia użytkowa	2658 m ²
Kubatura pomieszczeń	6870 m ³
Wskaźnik powierzchniowy	55,0 W/m ²
Wskaźnik kubaturowy budynku	21,3 W/m ³
Powierzchnia oddająca ciepło	7319 m ²

5.4. Parametry sprawności energetycznej instalacji grzewczej

- Sprawność wytwarzania w źródłach

Lp.	Rodzaj źródła ciepła	$\eta_{H,g}$
1	Węzeł cieplny kompaktowy bez obudowy	0,93

- Sprawność regulacji i wykorzystania ciepła

Lp.	Rodzaj instalacji	$\eta_{H,e}$
1	Ogrzewanie wodne z grzejnikami płytowymi w przypadku regulacji centralnej i miejscowej z zaworem termostatycznym o działaniu proporcjonalno-całkującym PI z funkcjami adaptacyjną i optymalizacyjną	0,93

- Sprawność przesyłu (dystrybucji ciepła)

Lp.	Rodzaj instalacji ogrzewczej	$\eta_{H,d}$
1	Ogrzewanie centralne wodne z lokalnego źródła ciepła usytuowanego w ogrzewanym budynku, z zaizolowanymi przewodami, armaturą i urządzeniami, które są zainstalowane w przestrzeni ogrzewanej	0,96

- Sprawność układu akumulacji ciepła w systemie ogrzewczym

Lp.	Parametry	$\eta_{H,s}$
1	Brak zbiornika buforowego	1,00

5.5. Dane wskazujące, że przyjęte rozwiązania budowlane i instalacyjne spełniają wymagania dotyczące oszczędności energii

Projektowane wartości współczynników przenikania przez przegrody zewnętrzne oraz wewnętrzne dla budynku mają współczynniki bardziej korzystne niż to wynika z przepisów dotyczących izolacyjności przegród budowlanych.

Zaprojektowana instalacja spełnia wymagania dotyczące izolacji cieplnej przewodów oraz regulacji. Źródło ciepła posiada możliwość regulacji centralnej, a instalacja regulację miejscową. Zaprojektowane pompy elektroniczne charakteryzują się niskim zużyciem energii, dopasowującym się do aktualnego obciążenie cieplnego budynku.

5.6. Opis przyjętych rozwiązań

Instalację centralnego ogrzewania zaprojektowano w systemie trójnikowym. Dla instalacji centralnego ogrzewania przyjęto parametry czynnika grzewczego 80°/60°C.

Główne przewody instalacji c.o. rozprowadzone będą pod stropem piwnicy. Piony c.o. zlokalizowane w szachcie instalacyjnym.

Pomieszczenia ogrzewane będą za pomocą grzejników stalowych płytowych. Instalację centralnego ogrzewania wyposażać należy w armaturę odcinającą oraz zawory regulacyjne i równoważące.

W celu indywidualnego rozliczenia kosztów zużycia ciepła na potrzeby centralnego ogrzewania przewidziano montaż ciepłomierzy wyposażonych w moduł M-BUS z możliwością wpięcia do systemu elektronicznego odczytu PMS.

5.7. Rurociągi

Instalację centralnego ogrzewania wykonać:

- z rur stalowych czarnych ze szwem wg PN-74200 łącznych przez spawanie – dla głównych przewodów rozprowadzanych pod stropem piwnicy oraz pionów c.o. prowadzonych w szachtach instalacyjnych.
- z rur wielowarstwowych np. PE-RT/Al/PE-HD Multi Universal (szereg PN12) np. w systemie KAN-therm Press, prowadzonych w posadzce – od szachtów do grzejników w mieszkaniach.

Odcinki przewodów prowadzone w posadzce należy izolować termicznie.

Przy układaniu przewodów stosować elastyczną otulinę, celem umożliwienia im termicznych wydłużeń i zabezpieczeń przed tarciem.

Rury w piwnicy podwieszać do stropu za pomocą typowych uchwytów i wieszaków np. firmy Niczuk Metall.

Przejścia rur przez ściany wykonać w tulejach ochronnych z materiału nie twardszego niż sama rura. Przestrzeń między rurą przewodu a tuleją ochronną powinna być wypełniona materiałem trwale plastycznym nie działającym korozyjnie na rurę, umożliwiającym jej wzdłużne przemieszczanie się i utrudniającym powstanie w niej naprężeń ścinających. Stosowanie tulei ochronnych w przegrodach budowlanych, przy wypełnieniu przestrzeni pomiędzy rurą i tuleją materiałem elastycznym ogranicza przenoszenie drgań drogą materiałową oraz umożliwia swobodne przemieszczanie się przewodu w przegrodzie.

Tuleja ochronna powinna być rurą o średnicy wewnętrznej większej od średnicy zewnętrznej rury przewodu:

- a) co najmniej o 2 cm, przy przejściu przez przegrodę pionową,

b) co najmniej o 1 cm, przy przejściu przez strop.

Tuleja ochronna powinna być dłuższa niż grubość przegrody pionowej o około 5 cm z każdej strony, a przy przejściu przez strop powinna wystawać około 2 cm powyżej posadzki. Nie dotyczy to tulei ochronnych na rurach przyłączy grzejnikowych (gałęzek), których wylot ze ściany powinien być osłonięty tarczką ochronną. W miejscach przejść przez przegrody nie mogą występować połączenia rur.

Na głównych odgałęzieniach zainstalowana będzie armatura odcinająca. Kompensacja wydłużeń cieplnych rurociągów naturalna. Odpowietrzenie instalacji zgodnie z PN-91/B-02420.

Przejścia przez przegrody oddzielenia pożarowego zabezpieczyć ppoż poprzez uszczelnienie masą, np. PyroPlex AC4 firmy Carboline o odpowiedniej odporności ogniowej. Wszystkie przejścia ppoż wykonać zgodnie z aprobatą.

Należy również zapewnić odpowiednią przestrzeń dla prowadzenia instalacji oraz zwrócić uwagę na prowadzenie instalacji wodociągowej.

5.8. Elementy grzejne

W zależności od rodzaju i przeznaczenia pomieszczeń projektuje się **grzejniki**:

- **grzejniki stalowe płytowe zaworowe zasilane od dołu** np. typu Cosmo zaworowe - w mieszkaniach.
- **grzejniki stalowe płytowe kompaktowe zasilane bocznie** np. typu Cosmo kompaktowe - na klatce schodowej oraz w suszarni.
- **grzejniki łazienkowe drabinkowe zasilane bocznie** np. typu Cosmo Wave firmy V&N – w łazienkach oraz w pom. gospodarczym i WC w piwnicy.

Wyposażenie grzejników:

Grzejniki z podłączeniem dolnym wyposażone są fabrycznie w zawory termostatyczne, które należy wyposażyć w gazowe głowice termostatyczne typu **RA 2996 (z ograniczeniem +16°C)** np. produkcji Danfoss. Przy podłączeniu grzejników montować podwójne zawory przyłączeniowe do ogrzewań dwururowych typu **RLV-KS** np. produkcji Danfoss.

Grzejniki łazienkowe drabinkowe w mieszkaniach należy wyposażyć na zasilaniu w zawory termostatyczne serii **RA-N** np. produkcji Danfoss, które należy wyposażyć w gazowe głowice termostatyczne typu **RA 2996 (z ograniczeniem +16°C)**. Na powrocie montować zawory odcinające typu **RLV** np. produkcji Danfoss.

Grzejnik kompaktowy boczny w pomieszczeniu przyłącza wody w piwnicy należy wyposażyć na zasilaniu w zawory termostatyczne niezależne od zmian

ciśnienia typu **RA-DV** z nastawą wstępną, które należy wyposażyć w głowice termostatyczne gazowe z zabezpieczeniem antykradzieżowym i manipulacją osób niepowołanych np. typu **RA 2920** produkcji Danfoss. Na powrocie montować zawory odcinające typu **RLV** np. produkcji Danfoss.

Grzejniki kompaktowe boczne na klatce schodowej oraz grzejnik łazienkowy w pom. gospodarczym, WC oraz w suszarni w piwnicy należy wyposażyć na zasilaniu w zawory termostatyczne serii **RA-N** np. produkcji Danfoss, które należy wyposażyć w głowice termostatyczne gazowe z zabezpieczeniem antykradzieżowym i manipulacją osób niepowołanych np. typu **RA 2920** produkcji Danfoss. Na powrocie montować zawory odcinające typu **RLV** np. produkcji Danfoss.

Montaż zgodnie z PN/B-8864-13 i DTR producenta.

UWAGA:

Zamawiając grzejniki płytowe z wbudowanym zaworem termostatycznym, z nastawą wstępną, należy zwrócić uwagę na rodzaj wkładki zaworowej o zmniejszonym współczynniku K_v , która powinna mieć nr 013G0361.

5.9. Armatura

Instalacja c.o.

Na instalacji centralnego ogrzewania stosować armaturę regulacyjną i odcinającą. Na podejściach do pionów przewiduje się montaż na zasilaniu zaworów regulacyjnych równoważących np. typu **ASV-I** produkcji Danfoss. Na przewodzie powrotnym typu **ASV-PV** np. produkcji Danfoss.

Zawory regulacyjne podpionowe lokalizować w piwnicy w korytarzu ogólnodostępnym.

Układ zabezpieczony będzie naczyniem wzbiorczym przeponowym typu NG firmy Reflex.

W najwyższych punktach instalacji oraz na pionach montować automatyczne odpowietrzniki.

Urządzenia pomiarowe

W celu indywidualnego rozliczenia kosztów zużycia ciepła na potrzeby centralnego ogrzewania przewidziano montaż ciepłomierzy typu CF Ultra Max firmy Itron (dynamika pomiaru 2-3000 dm³/h), wyposażonych w moduł M-BUS z możliwością wpięcia do systemu elektronicznego odczytu PMS.

5.10. Regulacja instalacji

Utrzymanie właściwych temperatur wody grzejnej odbywać się będzie automatycznie układem regulacyjno - pompowym w węźle cieplnym.

Regulacja ciśnienia i przepływu do mieszkań odbywa się za pomocą wielofunkcyjnych zaworów regulacyjnych oraz zaworów równoważących np. typu **ASV-PV** na powrocie i **ASV-I** na zasileniu. Nadwyżki ciśnienia przy grzejnikach wydławiane będą za pomocą wstępnej nastawy zaworów grzejnikowych.

5.11. Izolacja termiczna przewodów

Rurociągi rozprowadzające centralnego ogrzewania izolować termicznie otulinami. Grubość izolacji w zależności od średnic rurociągów wg zaleceń rozporządzenia z dnia 6 listopada 2008 w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie wg. poniższej tabeli nr 1. Do rurociągów prowadzonych przez nieogrzewane pomieszczenia stosować podwojoną grubość izolacji termicznej.

Tab.1.

L.p.	Rodzaj przewodu lub komponentu	Minimalna grubość izolacji cieplnej (materiał 0,035 W /mK)
1	Średnica wewnętrzna do 22 mm	20mm
2	Średnica wewnętrzna do 22 do 35 mm	30mm
3	Średnica wewnętrzna do 35 do 100 mm	Równa średnicy wewnętrznej
4	Średnica wewnętrzna ponad 100 mm	100mm
5	Przewody armatura z poz. 1-4 przechodzące przez ściany lub stropy, skrzyżowania przewodów	½ wymagań z poz. 1-4
6	Przewody ogrzewania centralnego wg poz. 1-4 ułożone w komponentach budowlanych, między ogrzewanymi pomieszczeniami	½ wymagań z poz. 1-4
7	Przewody wg pozycji 6 ułożone w podłodze	6mm

1) przy zastosowaniu materiału izolacyjnego o innym współczynniku przenikania ciepła niż podano w tabeli należy odpowiednio skorygować grubość warstwy izolacyjnej.

5.12. Próby szczelności

Instalację należy poddać próbom ciśnieniowym:

- na zimno na ciśnienie 0,6MPa. Próbę należy uznać za pozytywną, jeżeli po 24 godzinach spadek ciśnienia nie przekroczy 0,05 MPa. Na czas próby należy przewody odciąć zaworami zaporowymi zamontowanymi w węźle cieplnym.
- na gorąco na ciśnienie robocze przy max. parametrach czynnika grzejnego. Urządzenia należy poddać próbom ciśnieniowym wg DTR producenta.

5.13. Płukanie

Przed regulacją głowic na zaworach termostatycznych, całą instalację należy dokładnie, co najmniej dwukrotnie przepłukać.

Prędkość wody płuczącej powinna wynosić 2m/s. Na czas płukania otworzyć zawory spustowe.

6. UWAGI KOŃCOWE

- 1) Rurociągi c.o. prowadzić w sposób zapewniający właściwą kompensację wydłużeń cieplnych (z maksymalnym wykorzystaniem możliwości samokompensacji).
- 2) Przewody poziome należy prowadzić ze spadkiem tak, żeby w najniższych miejscach była możliwość odwadniania instalacji, w najwyższych odpowietrzania instalacji.
- 3) Całość robót wykonać zgodnie z warunkami technicznymi wykonania i odbioru instalacji ogrzewczych Cobrti Instal – zeszyt 6.
- 4) Przejścia przez oddzielne strefy pożarowe należy zabezpieczyć odpowiednią masą ognioodporną.

5) Użyte w niniejszym opracowaniu nazwy własne materiałów, sprzętów, urządzeń, systemów i inne oraz przedstawione nazwy producentów stanowią jedynie wzorzec jakościowy i są podane w celu określenia wymogów jakościowych im stawianych. Projektant dopuszcza stosowanie innych, równoważnych materiałów, sprzętów, urządzeń, systemów i innych pod warunkiem zachowania tożsamyh lub wyższych parametrów technicznych. Zamiana materiałów na równorzędne o tych samych parametrach fizyko-chemicznych i wartościach użytkowych wymaga ponadto zgody użytkownika, inspektora nadzoru inwestorskiego i projektanta.

7. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY

Podczas realizacji robót Wykonawca będzie przestrzegać przepisów dotyczących BHP. Wykonawca zapewni i będzie utrzymywał wszelkie urządzenia zabezpieczające, socjalne oraz sprzęt i odpowiednią odzież dla ochrony życia i zdrowia osób zatrudnionych na budowie oraz dla zapewnienia bezpieczeństwa publicznego. Zastosowane w obiekcie urządzenia powinny posiadać zgodnie z obowiązującymi przepisami aprobaty techniczne, certyfikaty zgodności, świadectwa dopuszczenia.

Opracował: